

Societat postnacional, independentisme postnacional

Adam Majó / @adammajo

Si heu estat a Berlin, és probable que hàgiu visitat un dels complexos monumentals més impressionants d'Europa, el memorial soviètic de Treptower Park, erigit només quatre anys després d'acabada la guerra en homenatge als membres de l'exèrcit roig caiguts en l'alliberament de la capital del pretès Tercer Reich. Allà, a la base de la més enorme de les estàtues, als peus d'un soldat que du una espasa en un braç i una criatura a l'altre, una flama eterna crema en una saleta circular recoberta de mosaics daurats, com els de les esglésies ortodoxes, en els quals la iconografia militar soviètica substitueix la de la santa mare església.

No és estrany, al llarg del segle XX el moviment comunista (també l'anarquista...) va adaptar el llenguatge al marc mental de la gran majoria dels treballadors i pagesos als quals es dirigia on l'univers religiós cristià tenia un pes impossible d'obviar. Així, els moviments revolucionaris, també quan van assolir el poder, es van dotar de sants, màrtirs (i heretges), litúrgia, textos sagrats, sacrificis necessaris, dogmes incontestables i un paradís promès que, si bé igualment costós, era a la terra en lloc del cel. A mesura que la societat s'ha secularitzat i el pes del pensament religiós ha anat disminuint en les nostres vides, **l'esquerra ha pogut canviar també el seu llenguatge per fer-lo menys ortodoxa, més discutible, més pragmàtic i menys utòpic**. Només així podia intentar seguir connectant amb una classe treballadora àmplia i complexa que s'ha fet seus (sobretot a partir de 1968) valors hegemònics de la societat lliberal com l'hedonisme, el pragmatisme o el dret a la individualitat (i el seu germà lleig, l'individualisme).

L'independentisme d'esquerres modern ha pretès convertir l'esperança en una societat millor en construcció nacional

De la mateixa manera que els moviments socialista o llibertari, ateus per definició, van haver de buscar el seu encaix en el marc conceptual religiós dominant, també l'internacionalisme fundacional del moviment obrer va haver d'adaptar-se a la cosmovisió nacional, i nacionalista, imperant al llarg del segle XX. Així, la Confederació era Nacional del Treball, els partits comunistes ho eren del seu país i lliuraven guerres patriòtiques contra l'ocupant estranger i els socialistes no s'atrevien a denunciar els crims imperialistes dels seus estats de referència per por a perdre el suport dels obrers més patriotes.

Alhora, tal com bé explica en Carod Rovira, els projectes de transformació social necessiten, o han necessitat fins ara, una conjuntura, un lloc concret i, sobretot, un subjecte polític (un poble nacional) que se'l faci seu si volen acumular força suficient per transformar alguna cosa. L'esquerra, al llarg del segle passat, ha hagut de combinar els valors universals amb la plasmació necessàriament concreta, és a dir, nacional/estatal, d'aquests valors. **L'independentisme d'esquerres modern ha pretès precisament això, aprofitar l'empenta de l'alliberament nacional per transformar la societat** i, invertint l'ordre dels factors, convertir l'esperança en una societat millor en construcció nacional.

La proposta independentista ha de tenir en compte la dimensió nacional, però no pot ser aquesta l'única eina de construcció de subjecte polític

Ara bé, de la mateixa manera que la religió ja no és el que era, si més no a occident, em temo que la nació tampoc. En un món que s'ha fet molt més petit, amb grans moviments de població per motius molt diversos, amb una enorme oferta identitària (cultural, lingüística, local, de classe, de gènere, sexual, geogràfica, esportiva, religiosa, esotèrica,..) i amb menys capacitat de decidir sobre les nostres pròpies vides de la que ens volen fer creure però amb molta més de la que hem tingut mai, el referent nacional segueix sent important, molt important. Però esdevé cada cop més una qüestió secundària en els imaginaris personals i col·lectius, matèria optativa i modificable, d'àmbit més personal que públic. Dit d'una altra manera, fer de qualsevol societat europea del segle XIX, molt més homogènia i encotillada que les d'ara, un poble (amb consciència) nacional podia ser més o menys fàcil. Fer-ho ara, en temps líquids, és una mica més complicat.

I és que, admetem-ho, no tots els "ciudadans del món" són espanyolistes disfressats, ni el cosmopolitisme urbà és sempre nacionalisme d'Estat mal dissimulat. Els projectes polítics que basin la seva oferta, el seu eix central, en la referencialitat nacional, tindran base social assegurada, sí, però difícilment esdevindran hegemònics i deixaran, segur, sectors importants de la població de banda. Al final, per tant, la proposta independentista, i en això no crec estar dient res gaire diferent que el què diu en Carod, ha de tenir en compte la dimensió nacional a la qual també dona resposta, certament, però no pot ser aquesta l'única eina de construcció de subjecte polític i **ha d'ofrir, també, un plantejament de risc/guanys racionalment acceptable per a una majoria molt àmplia de la societat catalana**, vulgui o no formar part de cap poble nacional.

Les transformacions socials que reclama l'esquerra i els reptes als quals s'enfronta depassen de molt l'àmbit i les possibilitats d'un sol país

Però és que, si amb tot això no n'hi hagués prou, si la realitat sociològica no fes prou complicada la creació d'un poble conscient de ser-ho, la realitat és que les transformacions socials que reclama l'esquerra i els reptes als quals s'enfronta depassen de molt l'àmbit i les possibilitats d'un sol país. L'escalfament global, el desequilibri Nord-Sud i les seves conseqüències o el dumping fiscal i laboral són combats prioritaris que no es poden entomar des d'una esquifida perspectiva nacional. **Ara, més que mai, els valors universalistes i internacionalistes s'han de traduir en propostes concretes i en capacitat d'influència global.** I això, ara i aquí, passa, d'entrada, per modificar l'hegemonia política a Europa; objectiu que no s'aconseguirà amb una esquerra tan nacional i tan poc europea i si no som capaços, en la propera campanya electoral, per exemple, de trobar un moment per obrir el focus, per parlar d'Europa i del món entremig dels inevitables temes municipals, dels presos i preses i de la necessària República. I modificar l'hegemonia a Europa, no per fer-ne una mena de nació de nacions (sic) satisfeta d'ella mateixa, on arribi i s'esgoti el nostre internacionalisme, sinó al contrari, per aprofitar el pes i la referencialitat del continent per transformar la comunitat a la qual -aquesta sí- mai podrem renunciar: la família humana.

Adam Majó és el director de l'Oficina de Drets Civils i Polítics de la Generalitat.

Aquesta opinió és una rèplica a l'article de Josep Lluís Carod-Rovira, [Esquerra nacional, poble nacional](#).